

ΤΟ Νο 82211 ΤΟΥ ΑΟΥΣΒΙΤΣ ΘΥΜΑΤΑΙ

Ἡ Μαρία Γλυμιδάκη, λίγον καιρό μετά τήν ἐπιστροφή της ἀπό τήν αἰχμαλωσία, φωτογραφήθηκε μέ τόν ἀριθμό πού εἶχε στό στρατόπεδο τοῦ Ἀουσβιτς καί φαίνεται ἀκόμα καί σήμερα.

Ἡ ἴδια ὅπως εἶναι τώρα.

ΣΤΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ καί σ' ὅλη τήν διάρκεια τῆς Κατοχῆς πολλές γυναῖκες ἀγωνίστηκαν κι ἐγιναν ἥρωίδες. Οἱ περισσότερες ἀπ' αὐτές εἶχαν ὀργανωθεί σέ κάποια ὁμάδα ἀντίστασης καί δροῦσαν μέ σχέδιο. Ἡ Μαρία Γλυμιδάκη - Μανωλαράκη δέν ἔδειχνε πώς θά γινόταν τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτά. Ἦταν τότε μιά εἰκοσάχρονη ὁμορφη κοπέλα πού ζοῦσε στό χωριό Μούλετε, κοντά στό ἀεροδρόμιο τοῦ Μάλεμε, στά Χανιά.

Ὅταν τόν Μάη τοῦ 1941 οἱ Γερμανοί ἔπασαν στή Κρήτη ἀπ' τόν οὐρανό, ἕνα σωρό κόσμος ἀντιστάθηκε ἀθόρμητα καί πάλαιψε μέ τόν οὐρανοκατέβατο εἰσβολέα, μιά πάλη ἄνιση, πού ἐν τούτοις ἡ ἱστορία ἔδειξε πώς ἦταν ἀποτελεσματική. Οὔτε καί τότε ἡ Μαρία εἶχε πρόθεση νά γίνει ἥρωίδα. Ἐτοιμαζόταν νά φύγει ἀπ' τό χωριό μαζί μέ τήν οἰκογένειά της κι ἄλλους χωρια-

νοῦς, γιά περισσότερη ἀσφάλεια. Τότε ἔφτασε τό μαντάτο πώς ὁ μικρός της ἀδελφός εἶχε σκοτωθεῖ. Αὐθόρμητα, ἡ Μαρία ἔτρεξε πίσω γιά νά τόν βρεῖ κι ἔτσι ἄρχισε ἡ ἱστορία της. Ὁ ἀδελφός δέν εἶχε σκοτωθεῖ, τόν βρήκε νά παλεύει στήν αὐλή ἐνός σπιτιοῦ μ' ἕνα Γερμανό στρατιώτη. Αὐθόρμητα πάλι, ὄρμησε νά βοηθήσει. Ἄρπαξε τό δῦλο τοῦ Γερμανοῦ κι ἐπειδή δέν ἤξερε νά τό χειριστεῖ τόν χτύπησε μέ τό κοντάκι στό κεφάλι. Ὁ Γερμανός θανάσιμα χτυπημένος ἔπεσε. Ἡ Μαρία ἄρπαξε τόν ἀδελφό της, κι ἔτρεξε νά προλάβει τούς ἄλλους.

Πέρασαν δύο χρόνια ἤσυχα. Δηλαδή ὅσο ἤσυχα μποροῦν νά περάσουν γιά ἕνα κορίτσι «ἀκάτεχο» πού ἔφτιαχνε τά προικιά του καί «δέν εἶχε πειράξει οὔτε μυρμήγκι» καί πού ξαφνικά βρέθηκε νάχει σκοτώσει ἄνθρωπο.

Στό μεταξύ ὁ ἀξιός πρόεδρος τοῦ χωριοῦ, εἶχε φροντίσει νά κρύψει τά πτώματα τῶν Γερμανῶν σέ ἀσφαλές μέρος, ἐνῶ στά γερμανικά σήματα πού ρωτοῦσαν γι' αὐτούς ἀπαντοῦσε ὅτι νεκροί στό χωριό τους δέν ὑπῆρχαν.

Ἡ Μαρία εἶχε ἀρραβωνιαστεῖ μέ τόν σημερινό της σύζυγο. Τότε ἦρθε ἡ προδοσία. Κάποιος πού εἶχε «προσωπικά» μέ τόν πρόεδρο, κατέδωσε τό μυστικό στοὺς Γερμανούς. Ἀκολούθησαν συλλήψεις, ἀνακρίσεις, κάποιος «ἔσπασε» κι ἔδειξε τόν κοινό τάφο.

Ὁ πρόεδρος κι ἄλλοι χωριανοί ἐκτελέστηκαν μετά ἀπό φριχτά βασανιστήρια. Ἡ Μαρία, ὁ ἀδελφός της κι ἄλλος ἕνας χωριανός ὀδηγήθηκαν στά Χανιά. Ἡ ἀνάκριση σέ συνδυασμό μέ ξύλο καί παγίδες «Μίλα Μαρία ὁ ἀδελφός σου μίλησε», κράτησε πολύ. Ἡ Μαρία καί ὁ ἄντρας της κλαῖνε καί σήμερα ἀκόμα καθώς μοῦ διηγοῦνται: «Ὁ πρόεδρος μοῦχε πει: «-Μαρία κρατήσου, μήν πεῖς τίποτα». Κι ἐγώ κρατήθηκα».

Ἔτσι ἀπλά καί ἄδοξα χωρίς καμιά προπαίδεια, χωρίς νάχει δώσει τό λόγο τῆς «ἀντρικῆς τιμῆς» ἡ Μαρία κρατήθηκε. Δικάστηκαν καί καταδικάστηκαν σέ θάνατο.

«Στή διάρκεια τῆς δίκης», μοῦ λέει ὁ ἄντρας της, «ἡ Μαρία θαυμάστηκε ἀπ' ὅλους, ἀκόμα κι ἀπ' τούς δικαστές της, γιά τό θάρρος καί τήν ἀυταπάρησή της».

Ἡ Μαρία δέν ἐκτελέστηκε χάρη σέ μιά ἀμνηστία πού εἶχε δώσει ὁ Χίτλερ τότε γιά ὄσους σκότωναν «ἐν ἀμύνη».

Ὅμως, λίγες μέρες ἀργότερα πῆρε τό δρόμο τῆς ἐξορίας. Στό ἀμπάρι ἐνός πλοίου γιά τόν Πειραιά κι ἀπό κεῖ μέ τραῖνο γιά τά στρατόπεδα. Στήν ἀρχή στή Σερβία, μετά στό Ἀουσβιτς καί τέλος, σ' ἕνα γερμανικό ἐργοστάσιο πυρομαχικῶν.

Μέρες ὀλόκληρες μπορεῖ νά μιλάει γιά τά παθήματά της ἐκεῖ καί

νά μήν ἔχει τελειωμό. Καί μέσα ἀπ' αὐτές τίς διηγῆσεις καταλαβαίνει κανεὶς πώς δέν γλίτωσε μόνο, ἀπό καλή της τύχη. Ἐνα τρομερό αἴσθημα αὐτοσυντήρησης, θάρρους, ὑπομονῆ, κουράγιο, ἐλπίδα, σέ συνδυασμό μέ τό «γυναϊκεῖο ἐνστικτο» καί ἕναν «κοινό νοῦ», καθαρό κι ἀγνό σάν τόν ἀέρα τοῦ χωριοῦ της, τῆ βοήθησαν. Ἀπό τήν ὥρα πού τό καμουφλαρισμένο φορητό τῆν ἔπαιρνε μαζί μέ τούς συγκρατούμενους της, γιά τό λιμάνι καί κατάλαβε πώς θάφευγε μακριά ἄρχισε «ἔτσι ἀθόρμητα» ἡ ἀντίσταση στή μοίρα της.

«Ἄρχισα νά χτυπῶ μέ δύναμη τά τζάμια καί τίς λαμαρίνες καί νά φωνάζω, παρ' ὄλο πού μ' ἔδερναν. Οἱ συγκρατούμενοί μου —ὄλοι ἄντρες— μοῦλεγαν νά ἤσυχάσω, μα ἐγώ τόκανα γιά νά ἀντιληφθεῖ ὁ κόσμος ὅτι μᾶς ἔπαιρναν καί νά εἰδοποιηθοῦν οἱ δικοί μου. Ἔτσι κι ἔγινε».

Στό σταθμό τῶν τραίνων εἶχε τήν εὐκαιρία νά ἀποδράσει, δταν τήν ἔστειλαν νά ἀγοράσει τσιγάρα, μά σκέφτηκε τί θά πάθαιναν οἱ ἄλλοι καί δέν τόκανε.

Στό σερβικό στρατόπεδο, ξήλωνε τήν κεντητή κουβέρτα πούχε πάρει μαζί της ἀπ' τό σπίτι της καί ἀντάλλαξε τήν κλωστή μέ ψωμί.

Στό φοβερό Ἀουσβιτς κρυβόταν κοντά στά μαγειρεῖα κι ἐκλεβε φαγητό γιά νά φάει. Τέλος, στή Γερμανία ἀποφάσισε νά μή δουλεύει μέ τό ρυθμό πού τῆς υπαγόρευαν γιά νά καθυστερεῖ τήν παραγωγή πυρομαχικῶν. Ὅλα αὐτά τήν ἔφερναν συνέχεια ἀντιμέτωπη μέ βασανισμούς, ξύλο, ἀπομόνωση.

Ὅταν κάποτε πέταξε τήν καρβάνα μέ τήν καυτή «σοῦπα» στό πρόσωπο τῆς δεσμοφύλακος, ἔγινε αἰτία νά βελτιωθεῖ τό συσσίτιο τῶν ἁλλοδαπῶν αἰχμαλώτων.

Ὅσο μιλά ἡ Μαρία, φαίνεται στά μεγάλα δακρυσμένα μάτια της, πόσο ζωντανά εἶναι ἀκόμα γι' αὐτήν ὅλα αὐτά πού ἐμεῖς βλέπουμε στήν τηλεόραση καί τόν κινηματογράφο.

Γιά τή Μαρία, ἡ «ὀρχήστρα», τό σπάσιμο τῆς πέτρας μέσα στή βροχή, ἡ μυραδιά ἀπ' τούς «φούρνους», τά χιλιάδες παραμορφωμένα πτώματα, ἡ καταρράκωση τῆς ἀνθρώπινης ὑπόστασης στό δνομα τοῦ πῶ ἐλέια ὀργανωμένου ὁμαδικοῦ ἐγκλήματος, εἶναι μνήμες ζωντανές.

«Ἐυπνοῦσαμε τή νύχτα καί ψάχαμε στά τυφλά γιά φαγητό. Κλέβαμε τό φαγητό τῶν ἄλλων συγκρατουμένων μας, ἀλλίως θά πεθαίναμε. Ὅταν ἀρρασταιναίμα, ἔπρεπε νά περάσουμε γονατιστοί ἀπό ἕνα μονοπάτι γεμάτο σπασμένα γυαλιά, νά πάμε στό ἱατρεῖο. Ἔτσι, ἄρρωστοι δέν ὑπῆρχαν. Ὅταν πάλι γινόταν κάποια «ἀταξία» μᾶς βγαζαν ὄλες ἔξω στό χιόνι. Ἐκεῖ μέναμε γιά ὄρες γονατιστές κρατώντας βαριές

πέτρες στά χέρια. Τά φορέματά μας ἦταν χάρτινα. Κι όταν δέν ἔφταναν οἱ Ἑβραῖοι, γιά νά γεμίσουν οἱ φοῦρνοι, ἔπαιρναν στήν τύχη συμπλήρωμα ἀπό μᾶς».

Γιά τή Μαρία οἱ ἡμερομηνίες ἔχουν ἐξασθενίσει στό μυαλό της. Δέν θυμᾶται πόσο ἔμεινε καί πού, πόσο ἔλειψε, πότε ἐλευθερώθηκε. Τά πρόσωπα ὁμως καί τά γεγονότα εἶναι πολύ βαθιά χαραγμένα στό μυαλό της. Γι' αὐτήν δέν ὑπῆρχαν ἐχθροί καί σύμμαχοι. Ὑπῆρχαν μόνο καλοί καί κακοί ἄνθρωποι. Θυμᾶται καλούς ἄνθρωπους ἀνάμεσα στούς ἐχθρούς καί κακοῦς ἀνάμεσα στούς συγκρατουμένους της.

Κάποτε, ἦρθε ἡ ἀπελευθέρωση. Ἡ Μαρία πῆρε τό δρόμο τοῦ γυρισμοῦ, μέ τά πόδια, κι ἔφτασε μετά ἀπό πολλές περιπέτειες στά Χανιά. Στό χωριό ὅπου ἐτοίμαζαν τό μνη-

μόσυνο, τό δικό της καί τοῦ ἀδερφοῦ της, πού δέν γύρισε ἀκόμα, τήν ὑποδέχτηκαν μέ τιμές καί δάφνες. Ὁ Τύπος τῆς ἐποχῆς τῆς ἀφιέρωσε ἄρθρα, οἱ τοπικές ἀρχές εἶπαν πώς τιμᾶ τό ἔθνος.

Τήν τάϊσαν, τήν φρόντισαν καί τήν ἐβγαλαν φωτογραφία γιά νά ἀπαθανατίσουν τόν ἀριθμό στό χέρι της.

Καί μετά... τήν ξέχασαν. Φυσικά τό ἐπίσημο κράτος δέν τήν ρώτησε ποτέ πού πῆγε καί τί ἔκανε. Κι ἡ ἴδια δέν ζήτησε τίποτα. Ἰσα ἴσα, ἀποφάσισε νά μή μιλήσει κιόλας, σέ ὅσους τήν πλησίασαν καί τῆς τό ζήτησαν, «γιατί οἱ καιροί ἦταν δύσκολοι κι εὐκόλα παρεξηγοῦσαν».

Ὡστόσο, παντρεύτηκε μέ τόν πιστό της ἀρραβωνιαστικό, ἔκανε οἰκογένεια, ἔγινε «μιά γυναίκα ἀπλῆ, τοῦ σπιτιοῦ, πού δέν ἀνακατεύεται μ' αὐτά». Μεγάλωσε τά παιδιά της

καί σήμερα, γιὰ πιά, διηγεῖται στήν ἐγγονή της «παραμύθια τῆς Κατοχῆς». Ὅμως ἡ Μαρία πού ἔφυγε δέν εἶναι ἴδια μέ τή Μαρία πού γύρισε, ὅσο κι ἂν προσπάθησε γι' αὐτό καί προσπαθεῖ δεκάδες χρόνια τώρα. Ἡ ἐξορία τῆς ἄφησε βαθιά σημάδια, ψυχικά καί σωματικά.

«Ὑποφέρω στά πόδια ἀπό τό γονάτισμα στό χιόνι ἐνῶ συχνά παίρνω χάπια γιά νά κοιμηθῶ», μοῦ λέει.

Καί συμπληρώνει: «Αὐτά πού σοῦ εἶπα, παιδί μου, δέν εἶναι τίποτα μπροστά σ' αὐτά πού τράβηξα. Ποῦ νά καταλάβεις ἐσύ! Καί πικραίνομαι νά βλέπω πώς δέν μέ θυμήθηκε ἀκόμα κανεῖς. Ὅμως ἐλπίζω πάντα. Κάποτε θά μοῦ τό ἀναγνωρίσουν».

Τό λέει καί τά μάτια της βουρκώνουν ἄλλη μιά φορά...

Μαρία Δαμβόγλου